

Talenti djece s teškoćama

Hudinčec, Ana-Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:165531>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec**

PREDMET: INKLUZIVNA PEDAGOGIJA

Ana-Marija Hudinčec

TALENTI DJECE S TEŠKOĆAMA

Završni rad

ČAKOVEC, srpanj, 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana-Marija Hudinčec

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Talenti djece s teškoćama

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Jasna Kudek Mirošević

SUMENTOR: dr. sc. Zlatko Bukvić

ČAKOVEC, srpanj, 2020.

Mt 25,14-30

Hvala svima koji su svojom molitvom, podrškom i prisutnošću bili uz mene.

Hvala mom mužu i djevojčicama.

Hvala Bogu što je jedno poglavlje u mom životu privedeno kraju.

SADRŽAJ:

Sažetak

Summary

1. Uvod	1
<i>1.1. Teškoće u razvoju</i>	<i>2</i>
2. Razvoj djece s teškoćama u predškolskom razdoblju	3
<i>2.1. Odgojno- obrazovna potpora djeci s teškoćama</i>	<i>5</i>
3. Povezanost inteligencije i talenata	11
<i>3.1. Gardnerov model višestrukih inteligencija</i>	<i>12</i>
4. Talenti i njihova zastupljenost u populaciji djece s teškoćama	16
5. Zaključak	20
6. Literatura	21

SAŽETAK

U svojem predškolskom razdoblju djeca uče po modelu i rade ono što vide od odraslih. Svatko od nas je rođen s talentima koje može umnožiti za vrijeme svojeg života ili ih može zakopati. Kao odgojitelji moramo biti potpora i poticaj djeci da svoje talente prepoznaju i umnože za vrijeme svojeg odrastanja kako bi im oni kasnije pomogli i omogućili siguran posao i dobru budućnost.

Za djecu s teškoćama u razvoju je svaki korak posebno prilagođen i kao takvom mu treba pristupiti. S druge strane, djeca s teškoćama se rađaju s mnogim talentima koji ponekad ostaju zaboravljeni jer ih teškoća koju imaju nadvlada i tako obilježi njihov život.

U radu su uz teorijsku podlogu razvoja djeteta u predškolskoj dobi, dani i primjeri ljudi koji su unatoč svojim teškoćama pokazali svoje talente i tako dali primjer sebi i svijetu da se može uspjeti.

Način na koji odgojitelji rade s djecom i prate njihov razvoj te njihova suradnja s djetetom, roditeljima i zaposlenicima odgojno-obrazovnih ustanova svakako će dati dobar rezultat ako je pozitivna i uspješna. Svaki korak koji učinimo kako bi pomogli djeci da otkriju svoje talente pomoći će i nama i njima da izgradimo budućnost.

U radu je prikazan Gardnerov model višestrukih inteligencija (prema Zgrabljčić, Križanić i Koren, 2017) koji prikazuje način na koji možemo prepoznati prema inteligencijama talente koji se skrivaju u svakome od nas. Primjenjujući Gardnerov model višestrukih inteligencija možemo razvijati talente kod djece bez obzira na njihov razvoj, koji može biti uredan ili usporen. Teškoće u razvoju nikako ne smiju biti kamen spoticanja za djecu u otkrivanju njihovih talenata.

Ključne riječi: talent, teškoća, inteligencija, razvoj

SUMMARY

In their preschool period children learn by model and do what they see from adults. Each of us is born with talents that can multiply during the lifetime or it can disappear and be invisible. As educators we must be a support an encouragement for children to recognize and multiply their talents during their growing up so that talents can help them later and provide them secure job and good future.

For children with disabilities each step is specific and should be approached that way. On the other hand, children with disabilities are born with many talents that are forgotten because disabilities overcomes those talents and that marks their lives.

With theoretical basis of preschool child development in the addition are examples of people who are show to the world that they are be successful according their disabilities.

Gardner's model of multiple intelligences (according to Zgrabljic, Križanić and Koren, 2017) shows the way that we can recognize talents according intelligences and that talents are hidden in each of us. Applying Gardner's model we can develop talents in children regardless to their development, which can be orderly or lagging behind. Development difficulties should not be a stumbling block for children in discovering their talents.

Keywords: talent, difficulty, intelligence, development

1. UVOD

Suvremeni odnos društva prema različitostima i dominantni holistički pristup osiguravaju da se na djecu s teškoćama i osobe s invaliditetom gleda kao na multidimenzionalne pojedince. To znači da se razvojna ili bilo koja druga teškoća ne smatra jedinim obilježjem te osobe. Jednako je tako važno da talenti ili bilo koja druga nadprosječno razvijena sposobnost nisu izolirane i jedine kvalitete pojedinca.

Teškoće uključuju oštećenja, ograničenja aktivnosti i sudjelovanja neke osobe u društvenom kontekstu. One znače interakciju organskih struktura, ograničenja aktivnosti osobe, prepreke u njezinu savladavanju različitih životnih situacija i obilježja one okoline u kojoj ta osoba živi, raste i razvija se je (Hollenweger, 2014, prema Bouillet, 2019).

Prema Bouillet (2019) najprimjereniji teorijski okvir objašnjenja inkluzivnog obrazovanja je Brofenbrennerova ekološka teorija sustava. Autorica navodi da je teorija primjenjiva u svim društvenim znanostima, a njezina osnova je da dijete i okolina neprekidno transakcijski utječu jedno na drugo.

U hrvatskom rječniku riječ talent se prevodi kao iznimna sposobnost za nešto, urođeni dar, odnosno darovitost. Netko može imati dar za slikanje, netko za pisanje, netko za glazbu¹. Američki profesor Howard Gardner (2014) definira talente preko inteligencije. Za njega je inteligencija sposobnost rješavanja problema ili oblikovanje proizvoda koji su važni u određenom kulturalnom okruženju ili zajednici (prema Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017). U izvornom obliku ovaj je model imao sedam vrsta inteligencija, a danas ih je poznato osam. To su: lingvistička inteligencija, logičko-matematička inteligencija, prostorna inteligencija, glazbena inteligencija, tjelesno-kinestetička inteligencija, interpersonalna inteligencija, intrapersonalna inteligencija, naturalistička inteligencija (prema Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Uzimajući u obzir da se svatko od nas rađa s posebnim talentima i sposobnostima, koje u budućnosti može oblikovati i okolina, valja za primjer dati nekoliko poznatih ličnosti koje su uz svoje teškoće dobro iskoristile svoje urođene talente. Temple Grandin, američka doktorica znanosti i profesorica na sveučilištu Colorado State, dijagnosticiran je autizam u tinejdžerskoj dobi. U dobi od dvije godine imala je dijagnozu "oštećenja mozga". Carly Fleischman, dvadesetpetogodišnjoj youtuberici, dijagnosticiran je autizam, oralna apraksija i motorički

¹ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=60268>

zaostaci dok je bila dijete². Simone Biles, američka gimnastičarka i osvajačica olimpijskih odličja, je treće od četvero djece u svojoj obitelji. Simone ima ADHD³. Poznate osobe koje imaju disleksiju su spisateljica Agatha Christie, glumac Harrison Ford, košarkaš Magic Johnson⁴. Ray Charles, poznati američki glazbenik, potpuno je oslijepio u dobi od sedam godina te Stevie Wonder, američki soul glazbenik, koji je slijep od rođenja. Nizozemski astronom John Goodricke sluh je izgubio u dobi od pet godina. Frank Hochman je američki liječnik i od rođenja gluh. Svojim radom je omogućio gluhim liječnicima da se probiju u svijet⁵.

Poznate osobe koje su unatoč svojim teškoćama u razvoju uspjele i izgradile se te napredovale u društvu mogu nam svima dati poticaj da iskoristimo sve one talente koje ponekad zatamljujemo za neko bolje sutra.

² <http://www.disabilityinfo.me/zanimljivosti/poznate-osi/item/292-najpoznatije-osobe-s-autizmom-pretpostavka-ili-stvarnost>

³ <http://www.udruga-zvoncici.hr/adhd.html>

⁴ <http://hud.hr/poznati/>

⁵ <http://www.dlan.hr/wp-content/uploads/2015/pjr/broj35.pdf>

1. 1. Teškoće u razvoju

Teškoća predstavlja krovni pojam koji uključuje oštećenja, ograničenja aktivnosti i sudjelovanje osobe u određenim društvenim aktivnostima, tjelesna oštećenja, ograničenja aktivnosti osobe i njenih biološko-psiholoških funkcija te njezino sudjelovanje u različitim životnim situacijama i obilježjima okoline u kojoj se nalazi (Hollenweger, 2014, prema Bouillet, 2019).

Djeca s istom teškoćom u razvoju mogu se puno više razlikovati nego što se pretpostavlja da su ona slična. Dok s druge strane djeca s različitim teškoćama u razvoju mogu imati sličnosti u svojim temeljnim profilima (Greenspan i Wieder, 2003, prema Bouillet, 2019).

Zajedničko obilježje svih teškoća je da su one posljedica međudjelovanja i kumulativnog učinka činitelja rizika i činitelja zaštite. Prema Bouillet (2019) možemo zaključiti da su teškoće u razvoju urođena ili stečena stanja organizma. Bouillet (2019) navodi da način na koji će određena teškoća djelovati na djetetov osobni razvoj je uvjetovan okolinom u kojoj se ono nalazi te poticajima koji mu se pružaju.

2. RAZVOJ DJECE S TEŠKOĆAMA U PREDŠKOLSKOM RAZDOBLJU

Rajović (2012) navodi i objašnjava zašto je baš najvažniji uzrast do sedme godine. Upravo predškolski uzrast. Autor objašnjava da je u tom razdoblju brzina stvaranja veza i između neurona te njihovo stvaranje novih veza je mnogo veći nego što je to vidljivo iznad sedme godine života. Nadalje govori kako unutar našeg mozga se u tako ranom razdoblju odvija prava borba i zbog toga je važno aktivirati svaki njegov dio. Oni neuroni koji su neaktivni odumiru, te se na taj način potpuno gube neaktivni putovi koje su ti neuroni stvorili. Rajović (2012) je u svojim istraživanjima primijetio da djeca vrlo rano pokazuju znatiželju za apstrakcijom te da dijete između druge i treće godine može lako zapamtiti marke automobila.

Prilikom rođenja djetetov mozak ima 70% veličine i 25% težine mozga odrasle osobe (Jovančević i suradnici, 2008). Autori Jovančević i sur. (2008) navode da je za dijete vrlo važna komunikacija i dodir u prvim mjesecima od rođenja, a posebno poticaj za vrijeme prve tri godine života. Prilikom razvoja, u prvim danima i mjesecima djetetova života dodir je onaj koji stvara i povezuje neurone u našem mozgu. Prema njima upravo je dodir najvažniji za razvoj djeteta i njegov napredak. Autori (Jovančević i sur., 2008) dalje navode da mnoge fizikalne terapije koje se primjenjuju za djecu koja su rođena s krvarenjima u mozgu ili s nedostatkom kisika pri rođenju baziraju se na dodiru i ponavljanju određenih pokreta. Upravo kako bi pokazali mozgu povezujuće puteve i kako bi on prihvatio način na koji naše tijelo radi i razvija se. Konačni učinak je upravo gusta mreža neurona koja je posljedica fizioloških procesa tijekom učenja i stimulacije. Prema njima djetetov mozak u dobi od tri godine ima dvostruko više međusobnih veza između svojim 100 milijardi neurona koji se nalaze na kori mozga. I razvijen je više nego što će nam to trebati u odrasloj dobi (Jovančević i sur., 2008).

Grupa autora (Jovančević i sur., 2008) navodi kako ima deset čimbenika koje svako dijete treba za kvalitetan psihosocijalni razvoj. To su:

1. Kvalitetne interakcije s odraslima (osobito s majkom)
2. Pozitivan dodir
3. Stabilna i predvidljiva atmosfera
4. Sigurno i zdravo okruženje
5. Samopouzdanu majku koja vlada situacijom
6. Kvalitetnu brigu u jaslama

7. Komunikaciju s odraslima
8. Iskustvo igre
9. Glazbu
10. Da mu netko čita

Svaki od ovih čimbenika pomaže djetetu da se razvija u dobrom smjeru. U interakciji s odraslima i ako je ona pozitivna i kvalitetna dijete će stjecati samopouzdanje da može pokazati ono što zna i ono što je naučilo. U zdravom i sigurnom okruženju dijete će se razvijati u skladu sa svojom dobi, a prilikom pružanja kvalitetne brige u obitelji i jaslicama dijete će ostvariti siguran razvoj i napredak. Za glazbu i čitanje, koji svakako trebaju biti kvalitetni dijete će vrlo rano usvojiti govor i osjećaj za lijepo i skladno (Jovančević i suradnici, 2008).

Prema Starc i sur. (2004) danas znamo da se za dječji razvoj prelamaju nasljedni (biološki, genetski) i okolinski (učenje i odgoj) utjecaji. Autori navode da razvoj jako ovisi o razvoju neuroloških struktura (mozak i živci) te da je razvoj dinamičan proces i vrlo je fleksibilan. S obzirom da se gleda na dijete kao cjelovito biće. Starc i suradnici (2004) objašnjavaju da je razvoj složen proces i sagledavaju jedan od pristupa koji se naziva holistički pristup. Prema njima postoje sljedeći principi razvoja djeteta:

- Razvoj počinje prije rođenja
- Razvoj ima više međusobnih dimenzija
- Razvoj se odvija predvidljivim koracima i učenje se pojavljuje u prepoznatljivim sekvencama unutar kojih postoji veliki individualni varijabilitet u brzini razvoja i stilu učenja djeteta
- Razvoj i učenje se pojavljuju kao rezultat djetetove interakcije s ljudima i predmetima iz okoline
- Dijete je aktivni nositelj vlastitog razvoja

Autori (Starc i sur., 2004) navode kako svi oni koji se bave djecom moraju znati i razumjeti gdje je i kada dijete bilo u nekom trenutku svoga razvoja. Dalje objašnjavaju da svakako treba sagledati koji su utjecaji, posebice oni psihološki i socijalni doveli do takvog razvoja. Djetinjstvo je vrlo važno, jer je ono složeno i brzo, a sve ono što se djetetu dogodi tijekom ranog razvoja ima utjecaj na kasniji razvoj. Prema Starc i sur. (2008) najvažniji i najočitiiji pogledi dječjeg razvoja su razvoj motorike, razvoj spoznaje, razvoj govora, emocionalni i socijalni razvoj, razvoj igre, razvoj likovnih sposobnosti, razvoj glazbenih sposobnosti.

Već od samih početaka dijete pokazuje veći i jači interes za neki od razvoja, a na nama je da potičemo svaki razvoj i za svaki organiziramo aktivnosti kako bi dijete otkrilo i produbilo ono što mu slabije ide, a unaprijedilo ono u čemu je jako dobar.

3. 1. ODGOJNO-OBRAZOVNA POTPORA DJECI S TEŠKOĆAMA

Prema Bouillet (2019) bez obzira koje je oštećenje uzrokovalo teškoću u razvoju za planiranje njegovog odgoja i obrazovanja vrlo je važno procijeniti djetetov stil učenja, u različitim aktivnostima omogućiti kontinuiranu upotrebu stečenog znanja, prepoznati i odrediti ključne odgojno-obrazovne sadržaje, povezivati različite odgojno obrazovne sadržaje i omogućiti različite oblike učenja.

Bouillet (2019) (prema Ivančić i Stančić, 2015) navodi kakav treba biti sadržaj i cilj odgoja i obrazovanja djeteta s teškoćama u razvoju te što je za njega važno. Bouillet (2019) navodi da je važno odrediti sadržaj učenja i poučavanja, ciljevi trebaju biti dugoročni, posebni i pojedinačni te ako je potrebno treba imati zamjenski kurikulum s obzirom na razinu i oblik djetetove teškoće.

Za djecu s teškoćama u razvoju važno je pratiti djetetov ritam i krenuti od njegovih postojećih znanja. Potrebno je usmjeriti se na djetetove jake strane i interese te svakako imati u vidu njegove slabosti. Bouillet (2019) navodi da svi zadaci trebaju biti organizirani u skladu s djetetovim mogućnostima kako bi mu pomogli ostvariti uspjeh. Autorica dalje opisuje kako je važan proces učenja i poučavanja s puno ponavljanja, vježbanja i pozitivnih potkrepljenja. Također je važno (Bouillet, 2019) koristiti različita didaktička sredstva i materijale te se koristiti praktičnim učenjem. Djeci s teškoćama u razvoju je potrebno osigurati pristup ICT tehnologiji i drugoj pomoćnoj tehnologiji. Prema Bouillet (2019) djecu treba poticati u razvoju socijalnih vještina i ohrabrivati njihovo samopouzdanje. Treba biti orijentiran na realne i dostižne ciljeve učenja. Za djecu s teškoćama u razvoju treba biti kontinuiran u korištenju svih komponenata prihvatljive komunikacije te svakako postupno dozirati samostalnost djeteta. Svakako jedno od najvažnijih čimbenika je dobra i kvalitetna komunikacija s djetetom, roditeljima i stručnim suradnicima (Hornby, 2014., prema Bouillet, 2019).

Bouillet (2019) kako se u odgoju i obrazovanju djece s teškoćama mogu koristiti i dodatni oblici potpore u vidu vršnjačke pomoći, pomoćne tehnologije, osobni pomoćnik, pomoćnik u nastavi, prevoditelj znakovnog jezika i mnogi drugi oblici. Autorica navodi kako će za svoje

sudjelovanje djetete tako biti ravnopravno s drugima. Bouillet (2019) ističe kako je planiranje odgojno-obrazovnog procesa usmjerenog na djetete važno i počinje od početne procjene djetetovih sposobnosti i teškoća. Nadalje autorica navodi kako je potrebo znati djetetove jake strane i u čemu se njegove teškoće ogledavaju kako bi mu se osigurao primjereni oblik potpore i razumna prilagodba.

Spoznajni razvoj se odnosi na mentalne procese pomoću kojih djetete pokušava razumjeti i prilagoditi sebi svijet oko sebe. Kad se rodi djetete je samo svjesno konkretne stvarnosti oko sebe koja mu je u vidokrugu. U dobi od šest mjeseci ono shvaća da predmeti mogu nestati iz njegova vidokruga, ali i dalje biti tu. A u dobi od 2. do 6. godine najviše se služi simbolima. (Starč i sur., 2004).

Prema teoriji J. Piageta tijekom djetetova života sve aktivno kretanje u prostoru, korištenje raznih predmeta i materijala, utjecaj na okolinu oko sebe i na predmete, tj. bacanje i podizanje istih, diranje, slaganje, umetanje i trganje djetetu pomaže da postupno opazi sve promjene koje je izvelo. Starč i sur. (2004) također navode da u skladu sa svojim živčanim sustavom djetete reagira jačom ili slabijom osjetljivošću te sva ta opažanja asimilira i akomodira na novostečeno iskustvo. Teorija L. Vigotskog objašnjava kako je odrasla osoba u spoznajnom razvoju djeteta veoma važna. Jer dok djetete uči o novonastalim situacijama upravo ta odrasla osoba ga može usmjeriti i imenovati stvari i pojave oko njega.

Piaget je opisao različite stadije kroz koje dijete prolazi prilikom usvajanja misaonih struktura koje su za njega veoma složene. Mnoga istraživanja su također u novije vrijeme pokazala da je dijete predškolske dobi puno složenije nego se to mislilo ranije, ali se ipak na velik način potvrdio Piagetov opis razvojnih razdoblja djetetova života. On je razvoj djeteta podijelio u četiri razvojna razdoblja. To su: senzomotorno (0 do 2 godina), predoperacijsko (2 do 6 godina), razdoblje konkretnih operacija (6 do 11 godina) i razdoblje logičkih i apstraktnih operacija (Starc i sur., 2004).

Piagetova teorija pokazuje da djeca aktivno grade svijet svoje znanje istražujući svijet oko sebe. Za predoperacijsko razdoblje prema Piagetu je karakteristično simboličko mišljenje koje je prepuno nelogičnosti.

Za razvoj talenta kod djece razvoj likovnih i glazbenih sposobnosti je često najizraženiji. Sljedećih nekoliko redaka će nam pobliže objasniti ta dva razvoja kod djece predškolske dobi.

U svojem predškolskom razvoju likovnih sposobnosti djeca prolaze kroz ove faze: Faza šaranja, faza slučajne reprezentacije, faza pokušaja postizanja namjerne sličnosti predmeta i crteža te fazu nastanka jednostavnih slika (Starc i suradnici, 2004).

Iste autorice pobliže objašnjavaju svaku od ovih faza i navode koliko je upravo svaka razvojna faza bitna da bi dijete postalo kompletna osoba. Faza šaranja ima svoje bitne karakteristike u tome da se razvije djetetova spoznaja traženja smisla upravo istraživanjem, baratanjem i pokretima te provođenjem promjena u okolini. Autorice (Starc i suradnici, 2004) navode kako je dijete u fazi šaranja najviše zainteresirano za pokrete koje njegove ruke stvaraju, a preveliku pažnju ne posvećuje onome što nastaje, odnosno tom šaranju. Za ovu fazu je veoma važno da odgovornik daje poticajna pitanja i potiče dijete na ono što je napravilo prilikom šaranja. Neka od pitanja koje autorice navode su: "*Kako si napravio ove točkice?*", "*Pokaži mi kako si držao olovku kada si ovo nacrtao.*" (Starc i sur. 2004.).

U drugoj fazi dijete počinje crtati krug. Kada nacrtava prvi gotovi oblik iz njega slijede ostali dijelovi, koji s vremenom počinju ličiti na obris čovjeka. U ovoj fazi je vrlo važno da dijete imenuje ono što je nacrtalo jer je to važan korak u spoznajnom razvoju samog djeteta. Dijete je još uvijek zainteresirano procesom nastajanja crteža, a ne toliko samim crtežom (Starc i suradnici, 2004). Autorice dalje navode da dijete prilikom opisivanja slike povezuje upravo tu

sliku s neki doživljajem i onime što je samo proživjelo. Tada možemo ispitivati upravo emocionalno doživljavanje tih događaja kroz sliku koju je dijete nacrtalo.

Treća faza prema autoricama (Starc i suradnici, 2004) je faza povećane tehničke i motoričke sposobnosti djeteta koja omogućuje svjesno i namjerno oponašanje stvarnih predmeta. U ovoj fazi dalje navode kako dijete otkriva cijelu površinu papira te ju nastoji ispuniti i upotpuniti sliku. Autorice naglašavaju kako je veoma važno djetetu pokazati odnose među elementima i pokazati mu našu potporu za sliku koju je ono napravilo.

U zadnjoj fazi predškolskog razdoblja dijete stvara jednostavne slike. Prema analizama Winner i Martino (1993), Starc i suradnici(2004) navode da se likovni talent puno manje javlja od glazbenog talenta upravo u predškolskom razdoblju. Upravo iz razloga jer se zreli likovni produkt ne može pojaviti prije desete godine života. Autori Starc i suradnici (2004) navode da je glavni pokazatelj likovne nadarenosti sposobnost djeteta da proizvede prepoznatljive oblike najmanje godinu dana prije svojih vršnjaka. Dalje kažu da će darovito dijete vrlo brzo prijeći sve faze i doći do zadnje u kojoj stvara jednostavne slike.

Starc i suradnici (2004) naglašavaju važnost različitih materijala s kojima dijete može baratati i služiti se u svojem predškolskom razdoblju. Važno je da odgojitelj obraća pozornost na rezultate djetetove aktivnosti jer će tako i dijete pokazati daljnju zainteresiranost i napredovati.

Suvremene spoznaje koje su objedinili autori Pratt (1997) i Hodges (2002) govore kako su glazbene sposobnosti biološki naslijeđene. Pri tome autori misle na prepoznavanje zvuka i njegovu reprodukciju te zvukovne kombinacije. Dijete urednog razvoja posjeduje upravo te biološke glazbene mogućnosti kao što ima biološke pretpostavke za razvoj govora. Glazbene sposobnosti se rano pokazuju. Kod neke djece se može u prvom tjednu razlikovati visina tona (Starc i suradnici, 2004).

Kao i na sve razvoje tako i na glazbene sposobnosti najveći utjecaj uz biološke faktore ima i okolina u kojoj dijete odrasta i boravi. Ako je ona poticajna, glazbena sposobnost će se razviti u punom smislu riječi. Glazbena osjetljivost svakog djeteta se prirodno razvija, a svoj maksimalni stupanj postiže u dobi od 5. do 6. godine života. Kritično razdoblje su prve dvije godine djetetova života jer je to razdoblje najveće osjetljivosti na glazbene podražaje (Starc i suradnici, 2004).

Autori (Starc i suradnici, 2004) navode kako se glazbeni talent javlja u najranijoj dobi. Posebno u usporedbi sa svim ostalim talentima. Glazbeni talent pokazuju samo neka djeca. Dalje autorice navode koji se svi kriteriji mogu pratiti kako bi se prepoznao glazbeni talent kod djeteta. To su: dijete pokazuje zanimanje za zvukove u okolini, umiruje se na zvuk ili glazbu, pažljivo i mirno sluša glazbu, rado sudjeluje u glazbenim aktivnostima, traži prilike za stvaranje i slušanje glazbe, pokazuje znakove ugođe, veselja i drugih emocija dok sluša glazbu, reagira pokretima na ritam i promjene tempa, voli opisivati pomoću zvuka i melodije, uči melodiju "usput", dok radi nešto drugo, zamjećuje istodobno zvučanje različitih instrumenata u orkestralnoj izvedbi, lako pamti i reproducira dijelove melodije, točno reproducira određene tonove, točno reproducira melodiju. Navedene znakove kod djeteta u dobi od 5. godina možemo prepoznati u potpunosti ako ono ima glazbeni talent.

Starc i suradnici (2004) navode da se ne može dovoljno naglasiti koliko se glazbeni talent razvija u povoljnim naslijeđenim i okolinskim utjecajima. Pozivaju da je vrlo važno djetetu od najranije jasličke dobi osigurati bogatu zvučnu i glazbenu okolinu. Djetetu je potrebno pjevati jako često dok ga se drži na rukama, potrebno mu je tiho pjevati dok se obavljaju dnevne aktivnosti i svakako dijete uključivati u sve ritmičke aktivnosti.

Posavec (2010) u svom članku o višestrukim inteligencijama navodi kako oštećenja određenih dijelova mozga mogu uzrokovati poremećaje nekih sposobnosti. Navodi kako kod oštećenja lijevog prednjeg režnja osoba može imati probleme u govoru i pisanju, ali spomenuta oštećenja ne moraju prouzrokovati gubitak razumijevanja gramatike i ispravne upotrebe riječi. Za razvoj određenog talenta i podupiranje istih vrlo je važno osim onih bioloških gledišta dobro proučavati i kulturu življenja i razvoja. Posavec navodi kako su pojedine inteligencije evoluirale u mnogim kulturama dok u drugim kulturama nisu uopće bile razvijene i dobile neku veću ulogu.

Za učitelje je vrlo važno da svim inteligencijama pridodaju jednaku pažnju i svaku od njih usmjeravaju i potiču. Za razliku od tradicionalnih sustava koji naglasak razvoju i korištenju verbalnog i matematičke inteligencije. Višestruke inteligencije potiču individualnost i samostalnost pojedinog učenika. Nema memoriranja činjenica, a naglasak je na samom procesu i manipulaciji idejama (McMahon, Rose, i Parks, 2004, prema Posavec, 2010).

Da bi ovakav način obrazovanja opstao i unaprijedio se, svakako treba sagledati sve kutove gledišta koji mu omogućuju napredak. Prednost za učenike u ovakvom radu je da će naučiti biti

individualni i da će se truditi za ono područje u kojem ih se potiče. Netko, a to su odgojitelji, a onda i roditelji, cijeni njihov rad i njihove talente. Za učitelje ovakav rad može biti težak, ali mu treba dati šansu i pokazati da se djeca mogu obrazovati u uvjetima da ih se pozitivno potiče i omogućava vlastiti napredak. U vrtićima je posebno lako i odgojiteljima je dana mogućnost da mogu raditi s djetetom na jednom području posebno, ako dijete za njega pokazuje interes. Aktivnosti trebaju biti organizirane sa što više poticaja i djetetovo zanimanje neće klonuti niti će ono vrlo brzo odustali (Posavec, 2010).

Vrlo je važno imati na umu da se kod djece predškolske dobi valja posvetiti svakom području razvoja posebno i dati mu na važnosti, jer se djeca uče i razvijaju. Jovančević (2016) navodi da su djetetove prve godine najvažnije. Ne misli samo na obiteljsko okruženje, nego i na ono što dijete upija u svom predškolskom razdoblju, posebice u prve tri godine života.

Sazrijevanje djetetova mozga je intenzivno upravo u najranijem razdoblju djetinjstva. Dijete od rođenja pa do prve godine savlada većinu sposobnosti koje će mu kasnije koristiti za cijeli život (puzanje, sjedenje, razgovor, hodanje, hranjenje...). Ako svaki roditelj i odgojitelj prepozna djetetove potrebe u njegovoj najranijoj fazi omogućit će svom djetetu velik napredak. Tako se stvaraju kapaciteti da dijete koristi svoje sposobnosti za razvoj specifičnih vještina (Rajović, 2010).

Da bismo mogli raditi s darovitom i talentiranom djecom trebamo proširiti svoje vidike i poglede na dječji razvoj. Glavno pravilo za rad s djecom u vrtiću je zapravo da u svakom djetetu gledamo potencijal i darovitost. Naše aktivnosti i poticaju trebali bi biti takvi da dijete napreduje i pronalazi nove načine za stvaranje ugodnog okruženja oko sebe. Ona djeca koja imaju ponuđene aktivnosti iz nekoliko područja istovremeno imaju pravo izabrati ono koje ih najviše zanima. Odgojitelj je tu da prati i ako dijete pokazuje veći interes za određeno područje da ga svojim poticajnim pitanjima navodi kako bi ono samo istraživalo i došlo do mnogo veći i naprednijih zaključaka (Slunjski, 2012.)

Za djecu su poticajna pitanja veoma važna. Na njima dijete uči o samostalnosti i samonapretku. Svojim pitanjima koja potiču logičko razmišljanje i razvijanje djetetovog potencijala odgojitelj će sudjelovati u otkrivanju svakog talenta koje to dijete ima (Slunjski, 2012).

3. POVEZANOST INTELIGENCIJE I TALENTA

Inteligencija se definira na različite načine i postoje različite teorije koje pokušavaju objasniti naše intelektualne sposobnosti. Inteligencija se najopćenitije definira kao svojstvo uspješnog snalaženja jedinke u novim situacijama (Petz, 1993., prema Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017). Najpoznatija mjera inteligencije je IQ -kvocijent inteligencije. U praksi nam je ta mjera vrlo važna kako bismo znali treba li dijete ili učenik poseban program za vrtić ili školu. Mjera inteligencije nam pokazuje radi li se o djetetu s iznadprosječnim ili ispodprosječnim rezultatima. Prilikom testiranja i provjeravanja ljudske inteligencije može se zaključiti da je najrašireniji koncept inteligencije kao mjere ljudske sposobnosti snalaženja u novim situacijama, ali trebamo znati da nam to ne može pomoći u otkrivanju onoga u čemu je pojedina osoba dobra (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Primjena Gardnerove teorije u praksi, prilikom rada s djecom i mladima omogućuje nam da otkrijemo njihove talente i povezujemo koji talenti su važni za njihov napredak i razvoj te koji su talenti važni za koja zanimanja (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017). Autorice (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017) navode kako se neke od inteligencija iz Gardnerovog modela smatraju talentima, posebice glazbeni i tjelesno-kinestetički i zapravo bi se mogli zvati talenti, a ne inteligencije. Dalje objašnjavaju kako je riječ talent puno jednostavnije koristiti i kako je upravo ta riječ raširenija da bi se moglo lakše organizirati aktivnosti i kako bi se osoba osjećala ispunjeno i zadovoljno otkrivajući ga. Prema njima, kroz praksu se može vidjeti kako svako dijete i svaka odrasla osoba pokazuje u ponuđenoj aktivnosti iz različitih dijelova ljudskih djelatnosti da ima razvijene sposobnosti u nekim područjima, upravo više nego u nekim drugima. Primjer koji autorice (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017) navode je disleksično djeteta koje pokazuje izraženi talent za glazbu. Objašnjavaju kako se u radu s disleksičnim djetetom mogu dati vježbe u kojima će ono proučavati svojeg omiljenog pjevača i upravo zbog toga će biti motiviranije i za svoje vježbe zbog disleksije. Na taj način dalje objašnjavaju kako će djetetu koje ima disleksiju biti omogućeno da uči ili se izražava glazbom i razvija ovaj talent te tako doživi osjećaj uspjeha i zadovoljstva.

3.1. Gardnerov model višestrukih inteligencija

Vrlo je važno znati prilikom otkrivanja talenata da su oni samo dio našeg potencijala i da jako veliku ulogu imaju naš temperament, osobnost, motivatori, vrijednosti, interesi, navike i vrline s kojima mi raspolažemo i koji se nalaze na putu ostvarivanja našeg potpunog potencijala (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017)

Howard Gardner, američki razvojni psiholog s Harvarda, svojim modelom prikazuje drugačije shvaćanje inteligencije. Govori o tome da postoje različite neovisne inteligencije. Gardner je postavio sedam inteligencija u svom izvornom obliku, a mi ih danas poznajemo osam (Gardner 1993., prema Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Kao što su nabrojane u uvodnom dijelu, svaka od tih inteligencija obuhvaća jedan dio čovjekovog potencijala. Netko ima jednu veoma izraženu, a netko ih ima više. Kratko ćemo objasniti pojedinu od tih inteligencija.

LINGVISTIČKA INTELIGENCIJA

Lingvistička inteligencija je sposobnost koja omogućuje usvajanje bogatog rječnika, vješto korištenje riječi u govoru i pisanju, dobro pamćenje i praktično rješavanje problema. Ovu inteligenciju imaju jako izraženi pisci, pjesnici i govornici. Veoma je važna za novinare, pisce reklama, odvjetnike i sve one koji moraju i trebaju biti vješti u govoru i pismu (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

LOGIČKO-MATEMATIČKA INTELIGENCIJA

Logičko-matematička inteligencija omogućava korištenje prosudbu apstraktnih odnosa. Osobe kod kojih je izražena lako uočavaju logičke strukture i odnose te uzročno-posljedične veze te imaju sposobnost kategorizacije, klasifikacije, zaključivanja, generaliziranja, računanja i provjere hipoteza. Najviše je izražena kod matematičara, računovođa, informatičara, financijskih stručnjaka i znanstvenika (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

PROSTORNA INTELIGENCIJA

Ova inteligencija odnosi se na sposobnost zamjećivanja vidnih i prostornih informacija te mogućnost njihove preobrazbe i vidnog zamišljanja bez pomoći vanjskih vidnih podražaja. Treba napomenuti da ova inteligencija ne ovisi o vidnim osjetilima pa tako može biti jako razvijena i kod slijepih osoba. Osobe koje imaju izraženu prostornu inteligenciju su slikari, dizajneri, frizeri, kirurzi i mnogi drugi povezani s ovim zanimanjima (Zgrabljčić, Križanić i Koren, 2017).

GLAZBENA INTELIGENCIJA

Sami naziv daje naslutiti da je ova inteligencija povezana s glazbenicima i pjesnicima i umjetnicima koji su s njima povezani. Ova inteligencija odnosi se na lakoću u obradi glazbenih elemenata: visina tona ritam i boju tona (Zgrabljčić, Križanić i Koren, 2017).

TJELESNO-KINESTETIČKA INTELIGENCIJA

Ova inteligencija uključuje upotrebu svih ili samo nekih dijelova tijela u rješavanju problema i oblikovanju proizvoda. Zanimanja koja su usko povezana s ovom vrstom inteligencije su sportaši (penjači, košarkaši), također je jako izražena kod slikara i kipara te automehaničara). To su sve zanimanja koja koriste finu motoriku i veliku koordinaciju ruku i nogu (Zgrabljčić, Križanić i Koren, 2017).

INTERPERSONALNA INTELIGENCIJA

Osobe koje imaju razvijenu interpersonalnu inteligenciju su veoma susretljive i empatične. Vrlo često će pokazati sposobnost da se mogu i žele snalaziti u situacijama u kojima je potrebna njihova fizička i psihološka pomoć (Zgrabljčić, Križanić i Koren, 2017).

INTRAPERSONALNA INTELIGENCIJA

Ova inteligencija je vrlo važna kako bi spoznali važnost razlikovanja vlastitih sposobnosti i kako bi svoje sposobnosti moli iskoristiti najbolje što možemo. Osobe koje imaju izraženu intrapersonalnu inteligenciju imaju mogućnost sami sebi pomoći u određenim, posebno emocionalno, teškim situacijama (Zgrabljčić, Križanić i Koren, 2017).

NATURALISTIČKA INTELIGENCIJA

Naturalistička inteligencija omogućava osobama da se snalaze u prirodi. Takve osobe vrlo često znaju nazive drveća i biljaka koje ih okružuju. Veoma su zainteresirane za proučavanje prirodnih i natprirodnih fenomena i vole istraživati na takvim područjima (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Prema Gardneru (1993) svatko od nas ima izraženu jednu inteligenciju, a nekoliko njih se isprepliću u svakoj osobi. Budući da su ove inteligencije neovisne, svaka osoba zapravo ima jedinstveni profil inteligencija. Njegova teorija omogućuje da svakom pojedincu pristupamo individualno.

Branton Shearer je razvio najpoznatiji test MIDAS. Prema tim testovima mi sami procjenjujemo što nam ide dobro, ali valja naglasiti da u tim testovima ako ne poznajemo dovoljno sebe i svoje sposobnosti, rezultati mogu biti upitni (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Prema Gardnerovoj teoriji višestrukih inteligencija otkrivanje svoje najbolje inteligencije nije kratkoročan i jednostavan posao. Trebamo tome pristupiti veoma ozbiljno i dati vremena sebi i procjeni da nam podari rezultate. Proces otkrivanja talenata treba shvatiti ozbiljno i posvetiti mu vrijeme kako bi kasnije mogli zaključiti o kojoj se inteligenciji radi u nama i koja nam je inteligencija najdominantnija (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Kako bismo djeci omogućili da se izraze i potaknuli ih da nam otkriju svoje talente možemo im ponuditi različite aktivnosti i zadatke, možemo im dati slobodu da istražuju svijet oko sebe i da sami provjere ono u čemu su dobri. Djeci čija aktivnost brzo prestane i zadovolje se s njim treba nuditi poticaje u različitim područjima i osiguravati im dodatne poticaje i mogućnost da se razvijaju (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017).

Autorice (Zgrabljic, Križanić i Koren, 2017) objašnjavaju kako su predškolski i školski sustavi uglavnom napravljeni po mjeri djece urednog razvoja. Za djecu koja su ubrzanog ili usporenog razvoja potrebno je znati da imaju posebne potrebe. Dalje objašnjavaju kako redovni programi trebaju biti prilagođeni ili takvoj djeci treba biti omogućeno sudjelovanje u svim aktivnostima. Posebni ili prilagođeni programi se u određenoj mjeri provode i u vrtićima i u školama.

Zgrabljic, Križanić i Koren (2017) su prilikom pokretanja programa *Virtograd* omogućile roditeljima i odgojiteljima sve djece objašnjenje kako da prate njihov razvoj i otkrivanje talenata. Tako u njihovom programu u kojem se otkrivaju potencijali djeteta su darovita djeca, djeca urednog razvoja te djeca s teškoćama u razvoju. One navode kako djeca s teškoćama u razvoju mogu pokazivati odstupanja u svim područjima razvoja koje pratimo ili samo u nekim.

Dalje navode da njihove sposobnosti mogu biti niže od dobi u kojoj jesu ili jednostavno njihov mozak funkcionira drugačije od većine djece. Tu navode primjer djeteta koje ima teškoće iz spektra autizma. Takvo dijete može mirise doživljavati kako prijeteće upravo zbog toga jer je jedan od senzornih kanala slabiji. Autorice (Zgrabljić, Križanić i Koren, 2017) navode kako na Gardnerov model može pomoći da kod djece s teškoćama u razvoju otkrijemo njihove talente. One su to pokazale prema primjeru dječaka koji je imao snižene kognitivne sposobnosti. Taj dječak je od strane svojih roditelja bio u području prirodne inteligencije, prema Gardneru. Njegovi roditelji su naveli da dječak voli biti u prirodi i zadatke vezane za vrt. Obično talentima smatramo iznimna postignuća, koja izvodimo lako. Autorice (Zgrabljić, Križanić i Koren, 2017) govore kako sve ono što mi radimo s lakoćom i ljubavlju zapravo je područje u kojem smo najbolje razvijeni može nazvati našim talentom. Poput ovog dječaka. On uživa radeći jednostavne stvari, poput polijevanja trave i zalijevanja vrta.

4. TALENTI I NJIHOVA ZASTUPLJENOST U POPULACIJI DJECE S TEŠKOĆAMA

Prema Bouillet (2019) kreativnost i inteligencija su povezani. Autorica objašnjava da je odnos inteligencije i kreativnosti veoma teško ustvrditi jer su istraživanja koja polaze od različitih definicija, mjerenja, uzoraka i analiza otkrila različite veze između njih. Autorica navodi kako se kod darovite djece vrlo rano može prepoznati njihova kreativnost. Dalje objašnjava kako zbog svoje darovitosti pojedine najinteligentnija i najkreativnija djeca vrlo često dobivaju pogrešnu dijagnozu kao što su ADHD, bipolarni poremećaj, opsesivno-kompulzivni poremećaj, depresija, Aspergerov sindrom i dr.

Veoma je važna uloga djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova kako bi se djeca s teškoćama u razvoju razvijala i napredovala. Od samih početaka kada se prati njihov napredak u dobi do godine dana, nakon toga sve dijagnoze koje se postavljaju te njihov boravak u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji je obično popraćen s pomoćnikom bez kojeg djeca s teškoćama ne mogu boraviti u ustanovi.

U svojoj knjizi *ISKRA-kako sam u autističnom sinu pronašla genija* K. Barnett govori o tome kako se osjećala kad je njezinom, do tada zdravom i urednog razvoja, dvogodišnjem sinu dijagnosticiran autizam. Ono što su joj savjetovali kada je dijagnoza postavljena bilo je to da ga treba poslati u posebnu školu gdje će on barem do svoje 16. Godine povratiti one osnovne vještine. Barnett se s time nije složila i kao roditelj dala je sve od sebe da njezino dijete ima normalno i zdravo djetinjstvo. Bilo je tu određenih uspona i padova, ali ona kao majka nije odustajala. Jacob Jake Barnett sada ima 22 godine i poznati je američki fizičar i matematičar koji predaje kao profesor.

U mnogim televizijskim emisijama možemo susresti osobe koje unatoč svojim teškoćama pokazuju svoje talente. Američka emisija *America's got talent*, hrvatske emisije *Hrvatska traži zvijezdu* i *Supertalent*, kao i mnoge druge emisije diljem svijeta vrlo često imaju primjere upravo osoba koje su vrlo dobro iskoristile svoje talente i pokazali svijetu koliko su jaki.

Stella Scholaja, devetnaestogodišnja natjecateljica hrvatske emisije *Supertalent*, je u dobi od 11 godina dobila dijagnozu mišićne distrofije. Njezini roditelji su ostali zatečeni i za njih je život u tom trenutku stao. Zahvaljujući Stellinoj volji i želji za život ona je unaprijedila i iskoristila ono što je mogla. Do trenutka kada joj je postavljena dijagnoza ove, za sada,

neizlječive bolesti Stella je bila dijete urednog razvoja, bavila se sportom, normalno pohađala odgojno obrazovne ustanove. Svojim sudjelovanjem u hrvatskoj emisiji *Supertalent* željela je pokazati svijetu svoje pjevanje i pokazati da ne treba odustati od sebe i svojih snova. Stella za sebe kaže da se ona razlikuje od svoje bolesti. Ponekad ima uspona i padova, ali navodi da se treba boriti i zavoljeti sebe upravo takav kakav jesi. Stellina majka navodi da se prilikom Stellinog pjevanja, unatoč mišićnoj distrofiji, njezina pluća razvijaju i napreduju i da joj pjevanje zapravo pomaže. Ona nije samo pjevačica, nego je i kompozitor pjesama koje pjeva.⁶

Mandy Harvey⁷ je 29-ogodišnja gluha pjevačica. Mandy je izgubila sluh u dobi od 19 godina. Njezina volja i želja dovele su je u emisiju *America's got Talent*. U emisiji Mandy pokazuje koliku potporu joj pružaju njezini roditelji, koji bez obzira na njezinu teškoću, nisu u niti jednom trenutku odustali od nje. Uz pjevanje, Mandy svira i instrument. Za vrijeme njezinog nastupa ona ima prevoditeljicu koja joj pomaže razumjeti žiri. Mandyn govor je dobro razvijen te ona samostalno odgovara na sva pitanja, ali uz pomoć znakovnog jezika razumije sva pitanja koja su joj upućena. Mandy objašnjava da je sluh izgubila zbog bolesti koja ju je zadesila. Dobila je upalu uha koja se pogoršavala i u jednom danu joj se srušilo sve. Svaka želja i volja za dalje. Tuga je došla u njen život, ali nije odustajala. Iako je imala teške trenutke, njezina ljubav prema zvuku i glazbi se gubitkom sluha nije umanjila. Zbog gubitka sluha Mandy navodi da je zapravo shvatila da glazba nije samo ono što čuješ nego i ono što osjetiš. Mandy pjeva od svoje četvrte godine i zapravo je nakon gubitka sluha, pomoću vibracija koju glazba proizvodi u prostoru uspije pjevati uz sviranje instrumenta. Mandy je primjer glazbenog talenta koji je u potpunosti iskorišten bez obzira kakva životna teškoća nas je snašla.

Swapna Augustine⁸, rođena je bez ruku. Sada već odrasla žena, u dobi od 42 godine, ona je slikarica i umjetnica. Svoje fotografije slika nogama i uistinu su posebne. Dobitnica je nagrade za žene *Achievers* 2015. godine. Već od svojega rođenja bila je neovisna o drugima. U dobi od 4 godine krenula je u vrtić. Vrlo brzo u predškolskoj dobi je naučila pisati slova pišući u pijesku. Nakon završetka svog školovanja, Swapna je uz pomoć učitelja likovne umjetnosti postala učitelj koji pomaže upravo djeci koja su rođena bez udova.

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=soAUBwE18yA>, 1. 7. 2020.

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=oHUuCLgfMpo>, 1. 7. 2020.

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=5FHllrGEGoo>, 1. 7. 2020.

Kodi Lee⁹, slijepi autistični dječak se u dobi od 19 godina pojavio u američkoj emisiji *America's got Talent* i nije ostavio ravnodušnim žiri koji ga je poslao direktno u emisije uživo. Kodijeva mama govori o njegovoj dijagnozi autizma i njegovoj sljepoći, ali i o tome kako je u ranoj fazi njegova razvoja prepoznala da on reagira na glazbu. U tome je vidjela potencijalni talent i nije odustala od dvog sina niti od njegova talenta. Kodi uz svoje pjevanje svira i piano. To čini samostalno, a majka mu je potpora kao i cijela njegova obitelj. U trenutku kada zapjeva dvoranom se začuju zvuci odobrenja i radosti jer se na njemu njegove teškoće ne primijete i uživa u talentima koje koristi.

Nick Vujičić¹⁰ je 38-ogodišnjak koji je rođen bez ruku i nogu. Čitajući o njemu, možemo dobiti veliku inspiraciju jer ne postoji ono što on ne može učini. Unatoč tome što je život bez ruku i nogu uistinu težak, Nick je pravi primjer kako je duhovna snaga upravo ono ga gura i potiče dalje. Nick je rođen s tetra-amelija sindromom. Njegov život ga je izgradio da postane ono što je danas. A ono najvažnije što ga ističe da je veliki motivacijski govornik i daje nadu svima oko sebe. Nick voli govoriti o sebi i o svojim problemima. Kao djetetu odrastanje mu nije bilo lako. Pokušao je počinuti samoubojstvo u dobi od deset godina i u dobi od 13 godina, ali njegova obitelj mu je na kraju bila najveća potpora. Nick je sretno oženjen, otac je i uživa punim plućima u životu nimalo skrivajući svoje probleme i pretvarajući ih u radost. Posebno za ljude oko sebe.

⁹ https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=DAPkOxRnh4c&feature=emb_logo, 1. 7. 2020.

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=zzvQVv7MunE>, 1. 7. 2020.

5. ZAKLJUČAK

Svaka osoba može iskoristiti svoje talente ako je okolina oko nje poticajna i pomaže joj u tome. Počevši od obitelji, dalje su to odgojitelji i zaposlenici odgojno-obrazovnih ustanova. Svaka osoba koja se nađe na njenom putu može joj biti na poticaj i dati dobar temelj kako bi upravo dijete s teškoćama umnožilo one talente s kojima je rođeno.

Pisanjem ovog rada, zamjećujem da upravo osobe koje su rođene s teškoćama u razvoju cijene one talente koje imaju i upravo oni im pomažu u životu. Za djecu je vrlo važno da im budemo poticaj i potpora i pokazujemo da se ne treba olako odustajati. Zahvaljujući svemu što nam je dano našim rođenjem veoma je važno ustrajati u razvijanju sebe i svojih mogućnosti. Osobe s teškoćama u razvoju su pravi primjer ne odustajanja od sebe, koliko god životna situacija bila teška. Naša zahvalnost za ovaj trenutak u kojem jesmo i za ono poslanje za koje smo poslani treba biti dar svijetu i ljudima oko nas.

Svaka razvojna faza kroz koju prolazimo popraćena je usponima i padovima i upravo na njima se gradimo mi i naša osobnost. Tako je i s talentima. Neki talenti su izraženi više, a neki manje, ali svi oni zajedno daju ukupnu sliku o nama.

6. LITERATURA

- Bouillet, D. (2019). *Inkluzivno obrazovanje: odabrane teme*. Zagreb: Učiteljski fakultet.
- Barnett, K. (2013.). *ISKRA: kako sam u autističnom sinu pronašla genija*, Zagreb: Profil.
- Gardner, H. (2004). *Disciplinirani um*, Zagreb : Educa.
- Greenspan, S. I., Salmon J. (2004.). *Zahtjevna djeca: razumijevanje, podizanje i radost s pet "teških" tipova djece*. Lekenik: Ostvarenje.
- Hodges, D. A. (2002). *Musicality From Birth of Five*. International foundation for Music Research.
- Hornby, G. (2014). *Inclusive Special Education: Evidence-Based Pracice for Children with special Needs and Disabilities*. New York, Heidelberg, Dordrecht, London: Springer.
- Ivančić, Đ., Stančić, Z. (2015). *Razlikovni pristup u inkluzivnoj školi*. U: Lj. Igrić (ur.) *Osnove edukacijskog uključivanja: škola po mjeri svakog djeteta je moguća* (str. 159-202). Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet: Školska knjiga.
- Jovančević, M. i suradnici. (2008). *Godine prve zašto su važne*. Zagreb: SysPrint.
- Krogh, S. L. (1994). *Educating Young Children*. New York: McGraw-Hill.
- Piaget, J. (1977.). *Psihologija inteligencija*, Beograd: Prosvjeta.
- Petz, B. (1992). *Psihologijski rječnik*, Zagreb: Prosvjeta.
- Pratt, D. (1997). *Musical development of the young child: Pitch, melody and rythm*.
- Rajović, R. (2012). *Kako igrom uspješno razvijati djetetov IQ*. Split: Harfa.
- Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil.
- Starc B., Čudina-Obradović M., Pleša A., Profaca B. i Letica Marija. (2004.) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*, Zagreb: Golden Marketing – Tehnička Knjiga.
- Vasta, R., Haith M. M. i Miller S. A. (1998.). *Dječja psihologija*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Winner, E. i Martino, G. (1993). *Giftedness in the visual art and music*. U: K. A Heller F. J. Monks i A. H. Pasow, *Research and Development of Giftedness and Talent*. Oxford: Pergamon.
- Zgrabljic I., Križanić R., Koren M.(2017). *Priručnik za primjenu projekta "Virtograd u razrednoj nastavi"*. Zagreb: Znanje d. o. o.

Izvori na internetu (20. 6. 2020.)

Crljen, M. ; Polić, R. Briga za nadarenu djecu. // Metodčki ogledi : časopis za filozofiju odgoja, Vol. 13 No. 1, 2006. URL: <https://hrcak.srce.hr/4370>

Posavec, M. : Višestruke inteligencije u nastavi Život i škola, br. 24 (2/2010.), god. 56., str. 55. – 64. URL: <https://hrcak.srce.hr/63278>

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Ana-Marija Hudinčec, rođena je 29. listopada, 1991. godine u Slavonskom Brodu kao prvo od sedmero djece svojih roditelja Josipa i Danijele.

Niže razrede osnovne škole (1. do 4. razreda) pohađa u PŠ Vladimir Nazor u Gornjoj Bebrini, više razrede (5. do 8. razreda) pohađa u OŠ Vladimir Nazor u Slavonskom Brodu. Nakon završene osnovne škole upisuje Gimnaziju Matija Mesić, prirodoslovno-matematički smjer, koju uspješno završava 2010. godine. Po završetku gimnazije upisuje PMF- Matematika, nastavnički smjer s kojeg se 2015. godine ispisuje.

Svoj život posvećuje obitelji. Ostvarivši svoj poziv supruge i majke.

U 2017. godini upisuje izvanredni preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Čakovcu.

Izjava o izvornosti završnog rada

Ja, Ana-Marija Hudinčec, izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)

Čakovec, srpanj, 2020.